İstedadı və səsi ilə qəlblərdə yaşayır

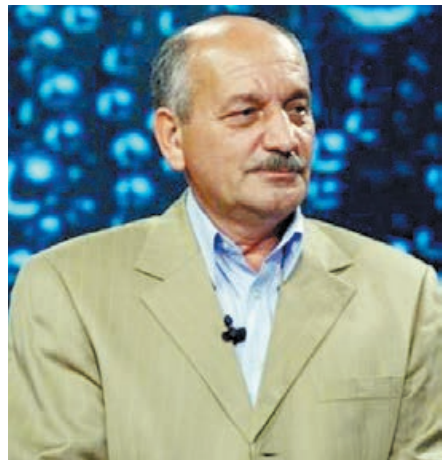

O, rəsm dərnəyinə də gedib. Qılıncoynatma, üzgüçülük, gimnastika, güləş, futbol, atçılıq idman növləri ilə də məşğul olub. Televiziyadakı, kinostudiyadakı işindən əlavə, "Bənövşə" uşaq xorunda, "26-lar" adına Mədəniyyət Evində, indiki T.İsmayılov adına Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzində fəaliyyət göstərən dram dərnəklərinin üzvü də olub. O, macəraçı deyildi. Ona özünü axtaran adam da demək olar...

Nəhayət, aktyorluq sənətinin üstündə dayandı. O, elə bir istedad sahibi idi ki, onunla birgə dram dərnəklərinə gələnlər məhz onun həvəsinə aktyorluq sənətini seçib görkəmli sənətkar olublar. Xalq artisti Həsənağa Turabov deyib: "Mən başqa sənətin dalınca gedəcəkdim, bax, bu Ramizə baxıb aktyorluğu seçdim". Söhbət Azərbaycanın Xalq artisti, professor, "Şöhrət" ordenli, "Hacı Zeynalabdin Tağıyev" və "Qızıl Buta" mükafatları laureatı Ramiz Əzizbəylidən gedir.

Ramiz Hacı Ağa oğlu Əzizbəyli 20 iyul 1948-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. Ulu babası Əziz bəy gəmiçiliklə məşğul imiş. Abşeronun böyük bir ərazisində meyvə bağları, Bakıda xeyli mülkləri, dəyirmanları olub. Ramiz Əzizbəylinin atası Təzə Pir məscidindəki ruhani məktəbinin əsasını qoyanlardandır. Bəy nəslinin, böyük var-dövlətin yeganə varisi olan atası Hacı Ağa ömrünün son illərinə qədər 11 uşaqlı ailəsini "Yasin" oxumaqla dolandırıb.

Ramizin 10 yaşı olanda atası dünyasını dəyişib. Ailənin kiçiyi olduğu üçün anası və bacısı ona xüsusi qayğı göstəriblər. Bakıdakı 190 nömrəli məktəbdə təhsil alıb. Məktəbi bitirdikdən sonra sənədlərini Azərbaycan İncəsənət Universitetinə versə də, ixtisas fənnindən kəsilib. İnstituta qəbul ola bilməyən gənc könüllü olaraq hərbi xidmətə getməyi qərara alır. Tiflisdə Hərbi Tibb Məktəbini əla qiymətlərlə bitirdikdən sonra xidmətini Ermənistanın Leninakan şəhərində tibbi-sanitar hissəsinin baş tibb təlimatçısı kimi davam etdirir

Ramiz Əzizbəylinin sənətə gəlişi 1957-ci ildən - 9 yaşından başlayıb. Kiçik yaşlarından televiziya tamaşalarında azyaşlı aktyor kimi çıxış edib. İlk dəfə AzTV-nin Uşaq verilişləri redaksiyasında daimi üzv kimi işləməyə başlayıb.

1959-cu ildə kinostudiyanın dublyaj redaksiyasına cəlb olunub. O vaxta qədər uşaq rollarını da böyüklər səsləndirirərmiş. İlk dəfə uşaq obrazlarını səsləndirməyi ona həvalə ediblər.

Kinostudiyada fəhlə kimi işə başlayan Ramiz Əzizbəyli həm də M.A.Əliyev adına Azərbaycan İncəsənət İnstitutunun Mədəni-maarif fakültəsində qiyabi təhsilini davam etdirir. İnstitutu bitirdikdən sonra aktyor və rejissor kimi fəaliyyət göstərir.

Ramiz Əzizbəyli kino sahəsində fəaliyyətə başladığı müddətdə mindən çox filmin dublyajında iştirak edib, 50-dən artıq filmin mətnini rus dilindən Azərbaycan dilinə çevirib. "Mozalan" satirik kinojurnalının 100-ə yaxın sayında həm aktyor, həm də rejissor kimi əməyi olub. Aktyor olaraq 20-yə yaxın filmdə çəkilib.

1987-ci ildən kinorejissorluq fəaliyyətinə başlayan Ramiz Əzizbəylinin ilk quruluş verdiyi "Pirverdinin xoruzu" qısametrajlı bədii filmi 1988-ci ildə Kiyevdə keçirilən Gənc kinematoqrafçıların XIX beynəlxalq kinofestivalında "Ən yaxşı rejissor işinə görə" mükafata layiq görülüb. 1991-ci ildə ssenari müəllifi və rejissoru olduğu "Bəxt üzüyü" filmi isə onu bir daha tamaşaçılara sevdirib.

Rejissorun 1992-ci ildə çəkdiyi "Bəxt üzüyü" tammetrajlı bədii filmi müasir kino tariximizə yüksək bədii keyfiyyətli və ən yüksək kassa gəliri gətirən film kimi daxil olub. Film Daşkənddə keçirilən Asiya və Latın Amerikası ölkələrinin ənənəvi kinofestivalında xüsusi diploma layiq görülüb. Film yay istirahətində bağa gəlmiş müxtəlif adamların itmiş bəxt üzüyünün axtarışına qoşulub, əslində, cəmiyyətin itirilmiş "bəxtini" axtarmağından bəhs edir.

"Bəxt üzüyü" əsərinin ekran variantı yaranmamışdan əvvəl onun səhnə variantına baxılıb və qiymətləndirilib. İlk dəfə bu əsərə Şəki Dövlət Dram Teatrında çalışan rejissor Hüseynağa Atakişiyev müraciət edib, sonra Sumqayıt Dövlət Dram Teatrı həmin pyesin səhnə variantını tamaşaçılara təqdim edib. "Bəxt üzüyü"nü kinoda əbədiləşdirmək Ramiz Əzizbəylinin ən böyük arzusu olub. Müsahibələrinin birində bu haqda deyib: "Sumqayıt Dövlət Teatrının quruluşunda hazırlanan tamaşa Azərbaycan televiziyası tərəfindən lentə alındığı üçün tez-tez ekran vasitəsilə nümayiş olunurdu. Etiraf etməliyik ki, "Bəxt üzüyü" tamaşası tamaşaçılar tərəfindən böyük maraqla qarşılanmışdı. Kimi tamaşanın siyasi tərəfini qəbul edirdi, kimi lağlağı baxımından maraqla izləyirdi, kimi də "mənim qohumum bu tamaşada oynayır, gedək sən də bax" deyə tamaşaçı toplayırdı. Yəni tamaşaya olan baxışlar, mövqelər müxtəlif idi. Ancaq bizim bu əsərə olan baxışımız, mövqeyimiz, onu kino ekranına gətirməyimiz müəyyən səbəblərlə bağlı idi. Belə ki, keçmiş ittifaqın dağılmağa başladığını kino işçiləri lap tez hiss etməyə başlamışdı. Onu da ən tez hiss edənlərdən biri "Azərbaycanfilm" kinostudiyasının işçiləri idi. "Azərbaycanfilm" baş verən dağıntılara məruz qaldığı bir vaxtda təbii ki, peşəkar kino işçiləri kinostudiyanı tərk etməyə başladılar. Belə bir məqamda bir neçə kino xadimi, o cümlədən mən işçiləri qoruyub saxlamaq məqsədilə tez bir zamanda sponsor axtarışına başladıq. Onu da xüsusilə qeyd etməyi lazım bilirəm ki, mövcud durumda sponsor hesabına çəkilən film elə çəkilib ekrana çıxmalı idi ki, son anda öz pulunu çıxara bilsin. Mən də öz növbəmdə çox fikirləşdikdən sonra belə qərara gəldim ki, ən populyar əsərlərdən biri olan "Bəxt üzüyü"nü ekrana gətirim".

Əgər Azərbaycan kinosunun tarixinə nəzər salsaq, onda görərik ki, bir çox səhnə əsəri sonradan öz ekran həllini də tapıb. Misal olaraq "O olmasın, bu olsun", "Arşın mal alan", "Koroğlu", "Sevil" və digər filmlərin adlarını çəkmək olar: "Yaxşı ki, adlarını sadaladığımız səhnə əsərləri ekrana gətirilib. Və ekran həyatı həmin səhnə əsərlərinin ömrünü uzadıb. Çünki kinonun tarixi uzun bir müddəti əhatə etdiyi kimi, onun auditoriyası da nəhəngdir".

Xalq artisti müsahibəsində onu da qeyd edib ki, filmin çəkilişi planlaşdırılan zaman Vaqif Səmədoğlu kinodan uzaqlaşdığı üçün onun ritmini, nəbzini unutduğunu deyib, ssenari yazmaqdan imtina edib. Bu haqda sonralar rejissor açıqlamasında belə deyib: "Soruşanda ki, bəs mən nə edim? Dedi ki, mən səhnə əsərinin müəllifi kimi sənə çox inanıram və çox arxayınam. Bütün bu işləri götür öz boynuna və öz işinə davam et". Ramiz Əzizbəyli daha sonra qeyd edib: "Mən əvvəllər "Mozalan" üçün kiçik süjetlər, Azərbaycan televiziyasının ovaxtkı əyləncəli proqramlar redaksiyasına hekayələr, səhnəciklər, dramaturji materiallar, hərdən şeirlər yazıb təqdim etmişdim. Qısa bir vaxtda kino üçün lazım olmayan bəzi məqamları ixtisar etmək şərtilə ssenarini yazıb qurtardım. Əsərin siyasi tərəfini bir az gücləndirdim. Söhbət 1991-ci ilin əvvəllərindən gedir. Bu da o deməkdir ki, SSRİ mövcud olsa da, artıq hamı onun dağılmaq təhlükəsi ilə üzbəüz qaldığını bilirdi. Çünki yuxarı təbəqələrdə, yuxarı mərtəbələrdə artıq parçalanma başlamışdı".

Rejissor onu da qeyd edib ki, ssenariyə özünəməxsus əlavələr edib. Əsərdə konkret olaraq baş qəhrəman obrazı - böyük, kiçik rol yoxdur. Bütün rolların hərəsi bir taleyin açarıdır. Sadə olduğu qədər də film maraqlı və mürəkkəb məqamlarla zəngindir. Pioner düşərgəsi səhnəsi xüsusilə diqqətçəkəndir: SSRİ dövründə pioner düşərgələri əməkçilərin məvacibindən tutulan maddi vəsait hesabına saxlanılırdı. İmperiyanın süqut etməsinə baxmayaraq, pioner düşərgələri fəaliyyətini davam etdirsə də, uşaqların boynunda pioner qalstuku yoxdur. Düşərgədən çəkilən epizod ekranda canlanır, görürük ki, pionerlər sıraya düzülüb, onlardan yalnız bir qızın boynunda səliqə ilə taxılmış qalstuk var. Dəstə rəhbəri ona yaxınlaşaraq "ay qız, camaat partbiletini tullayır e, ölkə dağılır, atan nöş sənə qalstuk bağlatdırıb, ay "zastoy" qızı "zastoy" deyir. Elə ki, dəstə rəhbəri qalstuku qızın boynundan açdırır, bu zaman SSRİ-nin bayrağı xüsusi marş səsləri altında yuxarı qaldırılır və elə həmin məqamda da marş şeypurda çalınan "hopstop" rəqsi ilə əvəz edlir.

Rejissorun 2006-cı ildə çəkdiyi "Yalan" bədii filmi işi Qarabağ müharibəsi mövzusunun ən uğurlu ekran həllindən biri hesab oluna bilər.

Ramiz Əzizbəyli aktyor kimi "Dərviş Parisi partladır", "Şeytan göz qabağında", "Gümüşgöl əfsanəsi", "Kişiləri qoruyun", "Bağ mövsümü", "Bəxt üzüyü", "Bəyin oğurlanması" filmlərində rol alıb.

Ramiz Əzizbəyli Azərbaycan radiosunda "Gəl, səhərim" verilişinin aparıcılarından biri olmaqla, ictimai işlərlə də məşğul olub. O, Yazıçılar Birliyinin üzvü idi. 2010-cu ildə "Cızmaqaralar" adlı bədii yaradıcılıq toplusu işıq üzü görüb.

Ömrünün sonlarını Ramiz Əzizbəyli xəstəliklə mübarizədə keçirib. Xalq artisti üç dəfə insult keçirib, 8 dəfə əməliyyat olunub. O, uzun müddət yüksək qan təzyiqi və şəkər xəstəliyindən əziyyət çəkib. Ramiz Əzizbəyli 9 iyun 2021-ci ildə uzun sürən xəstəlikdən sonra gözünü əbədi olaraq yumub. Sənətkar ümumşəhər qəbiristanlığında dəfn edilib.

Ramiz Əzizbəyli həyatda olmasa da, Azərbaycan kinosunun yaddaşından izi heç vaxt silinməyəcək. O, milli kinomuzu yaşadanlardan, ona can verənlərdən biri idi. Bu gün kino salnaməmizi vərəqlədikcə hər səhifədə onun təbəssümü, baxışı, səmimiyyəti ilə qarşılaşırıq. Ramiz Əzizbəyli bir aktyor kimi doğulmuş, amma bir sənət əfsanəsi kimi yaşamış və elə əfsanə kimi də tarixə düşmüşdür.

Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan.- 2025.- 14 oktyabr (№220).- S.11.